Kurrikulum.frl

OP WEG NAAR EEN NIEUW CURRICULUM VOOR HET SCHOOLVAK FRIES

Sinds 2018 wordt onder de naam Curriculum.nu gewerkt aan curriculumherziening voor alle schoolvakken in het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het Fries maakt geen deel uit van die landelijke aanpassing, omdat het ministerie van Onderwijs de bevoegdheid over het vak Fries in 2014 heeft overgedragen aan de provincie Fryslân. Deze wil de vernieuwing van het curriculum Fries echter gelijk laten lopen met de landelijke herziening en is in 2018 het traject Kurrikulum.frl gestart. Eind oktober 2020 heeft een ontwikkelgroep onder leiding van Cedin (de onderwijsbegeleidingsdienst in Fryslân) de documenten opgeleverd die het uitgangspunt zullen vormen van de nieuwe kerndoelen en eindtermen.

Opbouw van de voorstellen

De voorstellen van de ontwikkelgroep bestaan uit vier documenten. In het eerste document, de *preambule*, wordt de achtergrond van het huidige curriculum geschetst. Daarnaast wordt uiteengezet welke ontwikkelingen er zijn in het denken over het onderwijs in het schoolvak Fries, welke rol meertaligheid daarin heeft en waarom het curriculum aan herziening toe is.

In het *visiestuk* wordt uitgelegd waarom leerlingen in Fryslân onderwijs krijgen in en over het Fries. Daarnaast wordt ingegaan op wat zij zouden moeten leren en hoe.

De vier *grote opdrachten* laten zien wat volgens de ontwikkelgroep de essentie is van het leergebied Friese taal en cultuur. Ze vertonen samenhang met verwante leergebieden van Curriculum.nu, zoals Engels/mvt, Nederlands, Kunst en cultuur, Burgerschap en Mens en maatschappij. Daarnaast worden ze in verband gebracht met de doeldomeinen van Biesta. De grote opdrachten hebben allemaal een Friese, soms enigszins literaire titel meegekregen (zie kader).

Op grond van de grote opdrachten zijn *bouwstenen* geformuleerd. De bouwstenen van Kurrikulum.frl zijn, anders dan die van Curriculum.nu, ontwikkeld vanuit praktijkvoorbeelden. De leden van de veldgroep hebben bij de grote opdrachten inspirerende lesideeën bedacht, waaruit de leerdoelen gedestilleerd zijn. Als een deel van een grote opdracht niet voldoende gedekt werd door de voorbeelden, hebben de bouwstenen van verwante leergebieden als inspiratie gediend.

Ontwikkelproces

Het proces naar de bouwstenen verliep in twee fasen. In de eerste fase, in 2018 en 2019, heeft een ontwikkelteam van leraren, schoolleiders, lerarenopleiders, wetenschappers, beleidsmedewerkers en onderwijsadviseurs een preambule en een visie op het leergebied geschreven. De visie is vertaald in grote opdrachten, die de essentie van het leergebied illustreren.

In 2020 zijn de visie en de grote opdrachten aangescherpt onder leiding van Cedin. De belangrijkste verandering was dat de essentie van het leergebied is teruggebracht van zes naar vier grote opdrachten. De volgende stap was het uitwerken hiervan in bouwstenen. Dat is gedaan door een kleine werkgroep van Cedin in samenwerking met een veldgroep, die wederom bestond uit professionals uit de verschillende geledederen van het (primair en voortgezet) onderwijs.

In navolging van de aanpak van Curriculum.nu zijn de voorstellen tot stand gekomen door de inspanningen van een veldgroep, die samenwerkte met een brede groep betrokkenen (de zogenoemde stakeholders). Op alle tussenproducten is feedback gevraagd via feedbackformulieren met gerichte vragen. De stakeholders hebben hun feedback op ieder tussenproduct in een interview toegelicht. Het ontwikkelproces van Kurrikulum.frl besloeg dus voor een groot deel het ontvangen en verwerken van feedback, afkomstig van mensen die op uiteenlopende manieren verbonden zijn aan het schoolvak Fries.

Vernieuwingen

Nieuw in de voorstellen is de expliciete aandacht voor meertaligheid in het curriculum voor Friese taal en cultuur. Leerlingen leren wat de meerwaarde daarvan is en denken na over hoe bepalend de Friese taal is voor hun identiteit. Leerlingen doen daarnaast kennis op over taal als veranderlijk systeem en reflecteren op hun eigen rol in taalverandering.

Nieuw is ook de aandacht voor de creatieve mogelijkheden van de Friese taal. Hoewel je leerlingen niet kunt leren om ergens plezier aan te beleven, kun je ze wel laten zien op wat voor manier anderen het Fries op een affectieve manier gebruiken. Leerlingen worden gestimuleerd om te experimenteren met de taal en te ervaren hoe zij of anderen taal tot kunst verheffen.

Een verdere verandering is de wens om in de nieuwe kerndoelen niet te differentiëren naar moedertaal. De opvatting van de ontwikkelgroep is dat differentiatiekeuzes bij de docent liggen en niet wettelijk moeten worden vastgelegd.

Opvallend is dat de voorstellen veelvuldig wijzen op de mogelijkheden om de Friese taal te gebruiken en te betrekken bij andere vakken, door leerlingen bijvoorbeeld met Friese bronnen te laten werken bij zaakvakken. Voor een klein leergebied als Fries biedt CLIL veel mogelijkheden.

De essentie van het voorstel voor een nieuw leergebied Friese taal en cultuur in vier grote opdrachten

Grote opdracht 1: Identiteit en taal yn beweging
Verkenning van de Friese taal en meertalig taalbewustzijn
Wat betekent het Fries voor mij en voor anderen? Wat betekent het om in een meertalige provincie op te groeien? Wat is mijn rol in het behoud van de Friese taal? *(socialisatie en persoonsvorming)*

Grote opdracht 2: It is al begûn
De Friese taal leren en gebruiken
Hoe kan ik mijn Friese mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid uitbreiden? Waarom is dat belangrijk? *(kwalificatie)*

Grote opdracht 3: Sjoch om 'e hoeke
Friese taal en cultuur in heden, verleden en toekomst
Wat van de Friese taal en cultuur vind ik belangrijk om te behouden voor de toekomst? Wat vonden mensen uit het verleden de moeite waard om te bewaren? *(socialisatie, persoonsvorming, kwalificatie)*

Grote opdracht 4: Sin' en wille
Taalkunst en taalplezier
Wat vind ik leuk en mooi aan de Friese taal? Wat waarderen anderen? Hoe kan ik mij uiten in het Fries op een creatieve manier en hoe doen anderen dat? *(persoonsvorming en kwalificatie)*

De producten van Kurrikulum.frl zijn in twee talen te downloaden op <www.kurrikulum.frl>. Stichting SLO zal zich de komende tijd richten op de vertaling van de bouwstenen in nieuwe kerndoelen voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In deze fase zal het Fries onderdeel zijn van de landelijke uitwerking van bouwstenen in kerndoelen voor alle vakken. ■

Gerbrich de Jong